

Prawodawcy traktują teksty prawne jak magiczne zaklęcia

22 sierpnia 2024

Jak wszyscy wiemy, teksty prawne są trudne do zrozumienia, nawet dla prawników. Naukowców z Massachusetts Institute of Technology zainteresowało, dlaczego więc są pisane tak niezrozumiałym językiem. Okazało się, że najprawdopodobniej chodzi o „magiczną moc” słów i zwrotów. Podobnie jak w zaklęciach magicznych, gdzie odpowiedni rytm i archaiczne terminy miały nadawać słowom mocy, tak i w aktach prawnych odpowiedni język ma nadawać im mocy i autorytetu.

Profesor Edward Gibson, specjalista nauk poznawczych i nauk o mózgu, bada unikatowe cechy tekstów prawnych od 2020 roku. W 2022 roku wraz z Francisem Molliką, wykładowcą na University of Melbourne oraz Erikiem Martinezem, który ukończył Harvard Law School, rozpoczął w 2022 roku projekt, w ramach którego porównywali teksty prawne z innymi tekstami, w tym scenariuszami filmowymi, artykułami w gazetach i artykułami naukowymi. Zauważyli, że w tekstach prawnych szczególnie często zdarzają się długie definicje umieszczone w środku zdań.

Już z wcześniejszych badań wiadomo, że taka struktura zdania jest nienaturalna i powoduje, że tekst jest trudniejszy do zrozumienia. „Z jakiegoś powodu istnieje tendencja do umieszczania w tekstach prawnych struktur wewnątrz innych struktur, co nie jest typowe dla ludzkiego języka” – mówi Gibson. Kolejne prowadzone przez grupę badania ujawniły, że takie teksty są trudne do zrozumienia również dla prawników, którzy wolą teksty pisane naturalnym językiem. Co więcej, sami prawnicy uznawali teksty prawne pisane w sposób naturalny za tak samo ważne i obowiązujące.

„Prawnicy nie lubią tekstów prawnych, zwykli ludzie również

ich nie lubią, więc postanowiliśmy sprawdzić, dlaczego są one pisane w ten, a nie inny sposób” – stwierdza Gibson. Naukowcy opracowali kilka hipotez, które następnie testowali. Jedna z nich mówiła, że mamy tu do czynienia z mechanizmem „kopiuj i wklej”. Zgodnie z nią, zarys tekstu prawnego miałby być tworzony indywidualnie, a następnie autor miałby dodawać kolejne zwroty, kopiując lub wzorując się na istniejących przykładach, tworząc skomplikowany tekst pełen struktur wewnątrz innych struktur. Badania wykazały jednak, że hipoteza ta jest nieprawdziwa.

Prawdziwą okazała się inna, którą badacze nazwali „hipotezą zaklęcia magicznego”. „W angielskiej kulturze, jeśli chcesz napisać coś, co ma magiczną moc, to – jak powszechnie wiadomo – trzeba wstawić w tekst dużo sentencji stylizowanych na stare. Sądzymy, że w ten sam sposób tworzone są teksty prawne” – mówi Gibson.

W ramach eksperymentu naukowcy poprosili 200 osób nie będących prawnikami – wszyscy byli mieszkańcami USA dla których angielski był językiem macierzystym – o napisanie dwóch rodzajów tekstów. Pierwszy z nich to przepisy zabraniające jazdy pod wpływem alkoholu, podpalenia, rabunku i handlu narkotykami. Drugi rodzaj tekstów to informacje o tego typu przestępstwach.

W celu zweryfikowania hipotezy „kopiuj i wklej” połowę uczestników badania poproszono, by już po napisaniu tekstu – czy to przepisów, czy informacji – o dodanie dodatkowej treści. Okazało się, że wszystkie teksty przepisów – niezależnie od tego, czy pisane były za jednym razem, czy dodawano do nich dodatkowy tekst – zostały stworzone za pomocą struktur wewnątrz struktur. Z kolei wszystkie teksty informacji o przestępstwach – również niezależnie od tego, czy coś do nich dodawano, czy nie – zostały napisane naturalną angielszczyzną.

Podczas drugiego z eksperymentów, w którym udział wzięło około

80 osób, poproszono uczestników, by napisali przepisy prawne oraz teksty wyjaśniające te przepisy cudzoziemcom. I znowu okazało się, że przepisy prawne powstały za pomocą złożonego nienaturalnego języka, a wszelkie wyjaśnienia były napisane w sposób naturalny.

Teraz Gibson i jego zespół chcą sprawdzić, skąd się bierze ta tendencja do tworzenia przepisów w niezrozumiałym języku. Jako że wczesne przepisy amerykańskiego prawa tworzone w oparciu o prawo brytyjskie, uczeni sprawdzają, czy i w brytyjskich przepisach widoczny jest ten sam mechanizm. Chcą też sprawdzić, czy podobny język jest używany w najstarszych spisanych przepisach prawa, Kodeksie Hammurabiego sprzed niemal 4000 lat.

Naukowcy mają nadzieję, że zachęcą prawodawców do pisania w zrozumiałym sposób. Już w latach 70. ubiegłego wieku prezydent Nixon stwierdził, że przepisy federalne powinny być pisane językiem zrozumiałym dla laików. Od tego czasu nic się jednak nie zmieniło. Być może poznanie mechanizmów tworzenia tak skomplikowanych aktów prawnych pozwoli na ich uproszczenie.

Autorstwo: Mariusz Błoński

Na podstawie: News.MIT.edu, PNAS.org

Źródło: KopalniaWiedzy.pl